Marta Jasiczek

Tradycyjne i współczesne wiejskie oracje weselne w analizie językoznawczej

Autoreferat pracy doktorskiej

1. Wprowadzenie i uzasadnienie wyboru tematu badań

Przygotowana przeze mnie praca doktorska odnosi się do tradycji retorycznych polskiej wsi. Jest to obszar zagadnień słabo spenetrowany naukowo, stanowiący ważny element kulturowego dziedzictwa wsi, niewątpliwie wart opracowania. Dlatego prezentowaną rozprawę można uznać – przynajmniej w pewnym stopniu – za nowatorską na gruncie dialektologii polskiej i etnografii. Sztuka krasomówcza uprawiana w środowisku dworskim czy szlacheckim, pozostawiła po sobie bogaty zbiór przemów okolicznościowych, co potwierdza m.in. praca Małgorzaty Trębskiej *Staropolskie szlacheckie oracje weselne. Genologia, obrzęd, źródła* z 2008 roku. Mimo wzrastającego zainteresowania folklorem słownym i obrzędowym (np. badania ośrodka lubelskiego) wieś polska zasadniczo nie doczekała się podobnego opracowania. Tradycyjny folklor tymczasem, jak przekonują badania — szczególnie te śledzące jego związki ze współczesną obyczajowością — jest zjawiskiem wciąż zasobnym naukowo i ciekawym obiektem badań. Gromadzenie i wstępna ocena badawczego materiału, dotyczącego wiejskich przemów okolicznościowych, utwierdziły mnie w przekonaniu, że także na wsi kwitła niegdyś sztuka przemawiania, wygłaszano różnorodne mowy bogate w środki stylistyczne i formuły retoryczne, stanowiące niezwykle interesujący przedmiot badań. Zebrany materiał, dokumentujący tradycje retoryczne polskiej wsi, wkrótce okazał się tak obszerny, że zmuszona byłam ograniczyć obszar badań do wybranych kategorii przemów. Szczególnie zainteresowały mnie te mowy, które są elementem rozbudowanych obrzędów, a do takich z pewnością należą oracje weselne. W dawnej obrzędowości wiejskie wesela były wydarzeniem wręcz teatralnym. Istniał cały scenariusz, który był podstawą każdej ślubnej ceremonii. Rozpoczynał się on od momentu uroczystego zaproszenia na wesele, a kończył niekiedy dopiero podczas przeprowadzin po ślubie do domu, w którym młodzi małżonkowie mieli razem zamieszkać. Niewiele dziś pozostało z dawnej wiejskiej obrzędowości weselnej. Także zwyczaj wygłaszania z tej okazji oracji i same ich wzorce tekstowe nieuchronnie popadają

w zapomnienie. Tym bardziej zobligowało mnie to do tego, aby chociaż w części uchwycić i przybliżyć tę piękną słowną oprawę tradycyjnej obrzędowości weselnej.

2. Podstawa materiałowa badań (charakterystyka)

Od początku moje zamierzenia sięgały dalej niż samo poznanie i zbadanie folkloru tradycyjnego, ponieważ chciałam pokazać również współczesne nawiązania do dawnej obrzędowości i twórczości retorycznej, która się z nią łączy. Z tego też względu jednym z decydujących dla mnie kryteriów wyboru tekstów do szczegółowej analizy była obecność ich współczesnych kontynuacji. Z różnorodnego zestawu mów towarzyszących poszczególnym etapom weselnego scenariusza zachowały się do dziś oracje starostów wygłaszane przy błogosławieństwie. Wynika to zapewne z tego, że ten element weselnego scenariusza jest nadal nieodzowny przy ślubie kościelnym, kiedy to rodzice przed wyjazdem do kościoła, w bardzo podniosłej i wzruszającej atmosferze, udzielają państwu młodym błogosławieństwa rodzicielskiego. W trakcie tego obrzędu osoba do tego wyznaczona wygłasza przemowę lub wypowiada słowną formułę. To jeden z głównych powodów, dla których to właśnie teksty tych przemów stały się dla mnie przedmiotem szczegółowych badań. Pozostałe teksty dawnych oracji, które zgromadziłam w wyniku kwerendy archiwalnej, czyli: weselne mowy szlacheckie i miejskie oraz wiele różnych tradycyjnych tekstów mów, należących do szeroko pojętej wiejskiej obrzędowości weselnej, np. mowy przy zaręczynach, zaproszenia, przymówki do potraw, pochwały stołu, mowy na zakończenie wesela – posłużyły mi jedynie do wskazania w nich cech wspólnych z oracją przy błogosławieństwie, np. toposów, symboli, formuł.

Ponadto przy wyborze weselnych oracji do mojej analizy brałam pod uwagę jeszcze dwa kryteria: 1) częstotliwość występowania danej przemowy i jej wariantów w zebranym materiale i 2) wykazywanie cech typowych dla tradycyjnej mowy. Mam tu na myśli podobieństwa do przemowy/mowy jako klasycznej formy retorycznej (łac. *oratio*), którą wygłaszał orator przed audytorium. Wśród nich dla przykładu wymienić można: cel perswazyjny mowy, jak i funkcje go wspierające, np. informacyjno-pouczającą (łac. *docere*), zniewalającą (łac. *movere*); estetyczną (łac. *delectare*), czy też podobieństwa w zakresie poszczególnych elementów mowy i ich układu, np. wstęp, argumentacja, zakończenie. Przypomnę tu tylko, że w mowie klasycznej wyróżnić można było pięć elementów retorycznej kompozycji: wstęp, opowiadanie, argumentacja, zbijanie zarzutów, zakończenie.

Zaobserwowane i powyżej wskazane podobieństwo cech w budowie, celu oraz funkcjach wiejskiej oracji weselnej i klasycznej *oratio* utwierdziło mnie w przekonaniu, że oracje przy błogosławieństwie doskonale nadają się do badań pod kątem swoich właściwości retorycznych.

3. Źródła materiału badawczego

Przystępując do badań nad twórczością retoryczną wsi polskiej we wskazanym już zakresie, podzieliłam zebrany materiał na dwie części: dawny i współczesny. Tzw. „materiały dawne" zostały przeze mnie wyodrębnione na zasadzie granicy, którą wyznacza zanikanie tradycyjnej kultury ludowej. Umownie przyjęłam, kierując się przesłankami naukowymi (m.in. Bukraba-Rylska 2013: 425 i n.), że do tej grupy zaliczyć można oracje zapisane, wygłaszane do lat 50. XX w., ponieważ w mojej ocenie stanowią materiał najbardziej reprezentatywny dla tradycyjnej obrzędowości weselnej.

Udało się stworzyć podstawę materiałową, która składa się z tekstów pozyskanych ze źródeł dokumentujących folklor tradycyjny – głównie z monografii Oskara Kolberga i periodyków etnograficznych, np. „Wisła" i Lud"; tekstów współczesnych z XX wieku, które zaczerpnęłam z etnolingwistycznych archiwów: Muzeum Kultury Ludowej w Kolbuszowej, Muzeum Etnograficznego w Rzeszowie (materiały publikowane i niepublikowane) oraz z Archiwum Etnolingwistycznego Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (tu tylko oracje publikowane). Najnowsze materiały tworzą teksty wygłaszane w ciągu ostatnich kilkunastu lat podczas wiejskich ceremonii weselnych lub w konkursach krasomówczych starostów weselnych. Zgromadziłam je w toku trenowych badań własnych (od informatorów głównie z okolic Nowego Sącza) i dzięki eksploracji zasobów internetowych.

4. Charakterystyka celu badań

Najważniejszym celem badawczym w części analitycznej mojej pracy jest szczegółowa analiza lingwistyczna zgromadzonych tekstów tradycyjnych oracji weselnych, które następnie porównuję z nowszymi i najnowszymi oracjami weselnymi z odniesieniem do współczesnej obyczajowości wiejskiej. Drugim równorzędnym celem jest ustalenie cech wzorca tekstowego oracji przy błogosławieństwie. Dokonanie rekonstrukcji tego wzorca daje podstawę do pokazania sposobów jego realizacji na przestrzeni dziejów. Poza tym ważne było

dla mnie ustalenie źródeł inspiracji przy tworzeniu tego rodzaju oracji przez mieszkańców wsi. Uważam, że jest to zagadnienie kluczowe do poznania najważniejszych dla tradycyjnej społeczności wiejskiej wartości, o których przypominano w czasie obrzędowości weselnej.

5. Budowa pracy

Prezentowana rozprawa została podzielona na dwie główne części. Pierwsza poświęcona jest kwestiom teoretycznym. Odwołuję się w niej do teorii gatunku, opisuję narzędzia analityczne z zakresu retoryki i tekstologii, które można wykorzystać do badań koncentrujących się na językowej analizie tekstu, omawiam specyfikę oratorstwa na wsi polskiej i nawiązuję do cech ludowego stylu artystycznego. Druga część pracy skupia się na analizie lingwistycznej tekstów oracji weselnych. Problematyka podejmowana w części badawczej koncentruje się głównie wokół formuliczności towarzyszącej tradycyjnemu obrzędowi wesela. Analizę poprzedza przedstawienie istotnych założeń badawczych, w tym opis wybranej przeze mnie metodologii badań.

6. Charakterystyka zastosowanych metod badawczych

W analizie zgromadzonych materiałów zdecydowałam się na ujęcie interdyscyplinarne. Do opisu zebranych oracji zastosowałam językoznawcze narzędzia badawcze (m.in. z obszarów stylistyki, teorii tekstu i pragmalingwistyki) i retoryczną aparaturę interpretacyjną. W metodologii wykorzystałam ustalenia teorii **analizy gatunkowej tekstu, a także teorii wzorca tekstu**, która pozwoliła mi zbadać tekst na różnych płaszczyznach (strukturalnej, kognitywnej, pragmatycznej, stylistycznej), jak również wewnętrzną organizację **wzorca tekstu**. Taki sposób badania umożliwił m.in. opisanie wzorca normatywnego interesującego mnie tekstu oraz pokazanie sposobów realizacji tego wzorca na konkretnych tekstach. Przedmiot badań, czyli oracje weselne, zostały pokazane w ujęciu diachronicznym.

Stworzyłam bazę teoretyczną o narzędziach badawczych z obszarów retoryki i językoznawstwa, które w moim przekonaniu były niezbędne do przeprowadzenia wielopoziomowej analizy tekstu weselnej oracji. W przygotowaniach badawczych nie mogłam pominąć teorii badań nad **ustnym tekstem folklorystycznym**, którym oracja ludowa pozostaje. Istotne znaczenie miała dla mnie teoria opracowana głównie przez ośrodek lubelski (Jerzego Bartmińskiego i Stanisławę Niebrzegowską-Bartmińską), ponieważ odnosiła się

bezpośrednio do zagadnień stylu ludowego, tekstu kliszowanego i ustaleń dotyczących badania wzorca tego typu tekstów. Przyjęłam definicję wzorca tekstu zaproponowaną przez Stanisławą Niebrzegowską-Bartmińską, w której lubelska badaczka podkreśla, że wzorzec tekstu: „tworzą teksty o podobnym układzie logicznym, i/lub podobnej kompozycji, i/lub podobnych powiązaniach tematycznych, i/lub podobnej intencji i idei. Wszystkie te aspekty tekstu funkcjonują w powiązaniu z obrazem świata: postaciami, ich atrybutami i działaniami, czasem oraz miejscem zdarzeń" (2007: 104-105). Zainspirowało mnie to do zaprojektowania takiego pola badań, w którym wykracza się poza schemat samego tekstu, na który zorientowany jest zarówno jego nadawca, jak i odbiorca, i uwzględnia się kontekst sytuacyjny i kulturowy. Wydaje mi się to szczególnie istotne, aby uchwycić istotę tekstu, jakim jest oracja przy błogosławieństwie.

7. Charakterystyka osiągniętych rezultatów badań

W niniejszej rozprawie staram się dowieść kilku istotnych z punktu widzenia moich badań założeń. Po pierwsze dążę do uzasadnienia tezy, że tekst przemowy weselnej jest ściśle powiązany z obrzędem. Oracja przy błogosławieństwie stanowi stały i ważny element w obrzędzie weselnym. Otwiera bowiem cykl obrzędowych czynności związanych z rytuałem przejścia, któremu poddawali się państwo młodzi. Słowom w tym szczególnym momencie przypisywano szczególną moc ochraniającą. Starannie dbano o to, aby zachować wierne odtworzenie słów, formuł, zwrotów w przewidzianym dla nich kulturowym kontekście.

Po drugie przed przystąpieniem do badań założyłam, że istnieje wzorzec tekstu oracji przy błogosławieństwie, a jego odtworzenie będzie możliwe w wyniku zbadania budowy oracji weselnej jako tekstu retorycznego z zastosowaniem narzędzi analizy językoznawczej. Podstawę ustalenia wzorca będą stanowić teksty tradycyjnych oracji przy błogosławieństwie. Analiza nowszych tekstów oracji przy błogosławieństwie z kolei umożliwi pokazanie współczesnych realizacji dawnego wzorca, czyli m.in. tego czy i w jakim stopniu kontynuacje odbiegają od tradycyjnych tekstów.

Analiza zgromadzonych tekstów pozwoliła zaobserwować, że w przemówieniach weselnych przy błogosławieństwie istnieje podobieństwo tematów, kompozycji, intencji, układów logicznych. Wewnętrzna i zewnętrzna analiza tekstu umożliwiła zbadanie struktury i treściowego wypełnienia wzorca. Pozwoliła też skategoryzować powtarzające się treści w tematy/elementy oracji. W wyniku kilkupoziomowej analizy lingwistycznej udało się

dowieść, że oracja jest gatunkiem reprezentowanym przez wyrazisty wzorzec tekstowy. Istnieje zatem abstrakcyjny wzór tekstu oracji, który wyróżnia się możliwością reprodukowania. Podkreślić należy, że jest on osadzony głęboko w obrzędowości weselnej i światopoglądzie tradycyjnej wsi. Dało to podstawę do przekierowania myślenia pojęciowego z samego wzorca tekstowego oracji na **steatralizowany wzorzec oracji przy błogosławieństwie**, ponieważ dopiero taki element pojęciowy zdolny jest uchwycić pełnowymiarową istotę tradycyjnej przemowy.

W wyniku analizy zewnętrznej tekstu oracji przy błogosławieństwie wyróżniłam w budowie abstrakcyjnego schematu strukturalnego tekstu wiejskiej oracji trzy zasadnicze człony/segmenty: I. Wstęp, czyli rozpoczęcie otwierające mowę, które najczęściej pełni cel powitania zebranych, czasami jest ograniczone do pozyskania aprobaty słuchaczy.; II. Część zasadniczą mowy – moralizatorską, która miała na celu oddziaływanie na odbiorcę (perswazję), sprowadzające się do tego, aby postąpił, zachował się zgodnie ze wskazaniami wyrażonymi w mowie oratora; III. Zakończenie, które ma na celu zamknięcie mowy. W tych segmentach wydzieliłam pomniejsze elementy/tematy powtarzalne w wielu tekstach, np. w rozpoczęciu obowiązkowe jest umieszczenie któregoś z elementów: (PZ); (ZA); (P); (MR); w części moralizatorskiej oracji składnikami obligatoryjnymi okazały się elementy z dwóch grup tematycznych: **sakrament i małżeństwo**, więc z: (K); (L); (N) oraz **błogosławieństwo**, czyli spośród: (G); (E); (I); (J), a o zakończeniu można mówić na podstawie wystąpienia w końcowej części oracji przynajmniej jednego z elementów: (MZ), (PŻ); (O); (Z). Te minimum cztery elementy, po jednym z każdej wskazanej powyżej grupy tematycznej, są stereotypowe i nieredukowalne. Pozostałe elementy wymieniane w analizie można uznać za fakultatywne. Są to, np. usprawiedliwienie za ewentualne niedostatki mowy (S); przygotowanie słuchaczy na wygłoszenie mowy (A); wiwatowanie (V).

Należy przy tym podkreślić, że oracja przy błogosławieństwie bez względu na swoją formę (prozatorską, wierszowaną albo mieszaną) bardziej lub mniej budzi skojarzenia z budową przemowy klasycznej zawierającej wstęp, rozwinięcie wraz z argumentami i zakończenie. Szczególnie przemawia za tym jej trójczłonowa budowa (rozpoczęcie, część główna moralizatorska i zakończenie), a także niektóre elementy wypełniające, np. powitanie, pożegnanie itd. W oracyjnych sformułowaniach z części głównej da się wskazać argumenty uzasadniające poruszane przez oratora kwestie, np. zmianę stanu, przyjęcie błogosławieństwa i sakramentu małżeństwa. Narzędziem argumentacji w oracji jest: wnioskowanie, przestroga, moralizatorskie napominanie, przytaczanie przykładów, stosowanie porównań. Podkreślić

trzeba, że nie są to argumenty luźno dobierane przez oratora, ale przytaczane w postaci gotowych formuł. Pełnią jednak ważną rolę, bo dzięki nim tekst poświęcony treściom moralnym zyskuje sankcję autorytetu religii, tradycji i obyczaju.

Interesujące podczas badania tekstów oracji w kulturze ludowej okazało się bogactwo stylistycznie – w przemowach przy błogosławieństwie występują w nich m.in. metafory, hiperbole, a nawet porównania homeryckie. Trudno w dłuższych fragmentach tekstu jak też pojedynczych wyrazach znaleźć ślady gwary, co jest wynikiem jej unikania wskutek wyższej waloryzacji estetycznej języka ogólnego. Tropy są powtarzalne, a tym samym przewidywalne i łatwo przez odbiorcę rozpoznawalne. Styl językowy oracji tworzy mieszanka ludowego stylu artystycznego i języka religijnego, kaznodziejskiego. Na szczególną uwagę zasługują toposy, które są często powielane w oracjach. Ich źródeł można się doszukiwać głównie w księgach starotestamentowych, np. topos *Adam i Ewa* (Księga Rodzaju); topos *para gołębi / ptaki* (Księga Rodzaju; Księga Pieśni nad pieśniami); topos *przemijanie* (Księga Koheleta, czyli Eklezjastesa), a także w Nowym Testamencie, np. topos *wesele w Kanie Galilejskiej* (Ewangelia wg św. Jana). Ujawnia to inspiracje, które przyczyniły się tworzenia tekstów oracji: głównie naukę religii chrześcijańskiej i wzorce retoryki biblijnej. Widać też wiele podobieństw tematów, formuł pomiędzy wiejską oracją przy błogosławieństwie a innymi mowami weselnymi na wsi (np. po powrocie z kościoła), a także oracjami szlacheckimi czy też mieszczańskimi. Wszystko to, razem wzięte, ukazuje wiejskiego mówcę jako osobę świadomą zarówno swojej obrzędowej funkcji, jak i sztuki oratorskiej i symbolicznej wartości słowa.

Po trzecie, ale nie mniej ważne dla toku moich badań jest wzięcie pod uwagę wpływu zmian ogólnokulturowych na przeobrażenia oracji. Ważnych ustaleń w tej sprawie dostarczyła analiza współczesnych tekstów oracji weselnych. Na jej podstawie można stwierdzić, że we współczesnych kontynuacjach popisów retorycznych dawnych wiejskich mistrzów słowa zaznaczają się silne tendencje modernizacyjne, mimo że oracja okazała się tekstem składającym się w dużej mierze z tych samych elementów/tematów, które zawierał tekst tradycyjny, a jej kompozycja nie uległa dużym zmianom, ponieważ kontynuację znalazły m.in. dawne formuły, toposy i słowa klucze. Przyczyną zmian we współczesnych przemowach weselnych jest ogólna sekularyzacja polskiej kultury, która odbiera im charakter obrzędowo-sakralny, zamiast tego nadaje wymiar towarzyski i ludyczny.

Schemat strukturalny tradycyjnej oracji przy błogosławieństwie znajduje wiele kontynuacji. Wciąż w przeważającej większości przykładów zachowuje się trzy główne części oracji: rozpoczęcie, część główną moralizatorską i zakończenie. Każdą z nich wypełnia się elementami, które występowały w tekstach tradycyjnych. Pomiędzy tymi elementami doszło jedynie do przesunięć w zajmowanej pozycji bardziej i mniej typowych, np. W rozpoczęciu współczesnych oracji wybierano jeden z: (ZA); (PZ); (A); (P). W części moralizatorskiej współcześnie wybiera się po minimum jednym z: elementów nawiązujących do sakramentu i małżeństwa, czyli: (K); (L); (N); i minimum jednym z odnoszących się do błogosławieństwa: (I); (J). W zakończeniu współcześnie minimum jeden z: (O); (Ż); (V); (MZ); (PŻ). Nasuwa się tu refleksja, że wiejska oracja weselna przy błogosławieństwie jest tekstem podatnym na przetworzenia, ale głównie w zakresie wyboru pewnych elementów spośród grupy wyróżnionych. To, że doszło do redukcji niektórych elementów, nie zaburza trwałości wzorca, ponieważ nie stanowi o niej powtarzanie bez wyjątku wszystkich elementów w niezmienionej formie. Pozostało jego jądro, czyli to, co kiedyś i współcześnie stanowi nienaruszalne zasady budowania oracji.

Na tekst oracji wywiera wpływ kultura obrzędowa i język, który od XIX wieku uległ zmianie. Przyczynia się to w niewielkim stopniu do przetworzenia treści oracji. Doszło więc do wyboru formuł postrzeganych dziś za istotne i pominięcia tych, które wydają się współcześnie mniej atrakcyjne, takich jak np. prośba o wyzbycie się gniewu do państwa młodych czy dialogi świętych i istot reprezentujących skrajne wartości (anioł i diabeł). W niewielkim stopniu, ale nastąpiła też zmiana treści, które odnoszą się do relacji pomiędzy kobietą i mężczyzną w małżeństwie (z patriarchalnej na partnerską). Zmienił się światopogląd ludności mieszkającej na wsi.

W tekstach nowszych i najnowszych utrzymał się także poważny, oficjalny ton oracji przy błogosławieństwie. Nadal zgodnie z dawnym wzorcem przekazuje się treści o wymiarze moralno-etycznym i kładzie nacisk na przygotowanie do błogosławieństwa, jako warunku zawarcia sakramentalnego związku. Oznacza to, że konsekwentnie kontynuowana jest funkcja religijna tekstu oracji. Niezmiennie w oracji składa się parze młodej życzenia z wiarą w moc dobrego słowa.

Mając na względzie tematy poruszane w oracji – nadal mówi się m.in. o rozstaniu ze stanem panieństwa/kawalerstwa; podkreśla się jak dawniej wartość małżeństwa i uświadamia jego nierozerwalność, nakłania się do błogosławieństwa i zostawia młodych z dobrym słowem na przyszłość – i sposób ich realizacji, można sądzić, że tekst oracji przy

błogosławieństwie nie uległ jakimś znacznym modyfikacjom. Największą zmianą jest oderwanie tekstu od dawnego kontekstu, co ma miejsce podczas wygłaszania oracji na współczesnym weselu. Gest błogosławieństwa zachował się współcześnie, ale odbywa się już w nowej scenografii – panna młoda nie ma na głowie wianka z rozmarynu/mirtu i nie żegna się już żarliwie z domem i stanem, nie obejmuje już matczynych nóg, a o takim geście wciąż mowa w niektórych tekstach oracji. Współcześnie oracja weselna straciła swój dawny teatralny wymiar. Realizacja wzorca tekstowego oracji, choć na płaszczyźnie tekstu nie przeszła diametralnych zmian, to w znacznym stopniu uległa deteatralizacji. Dziś mówca nie staje pod świętym obrazem, a w jego pobliżu nie ma już wianka, o którym jedynie krótko wspomina się w tekście w oracji. Można więc stwierdzić, że dawny steatralizowany wzorzec tekstowy został współcześnie naruszony i zredukowany.

Należy podkreślić, że w świadomości mieszkańców wsi zanikała wiedza o istocie tradycyjnej obrzędowości i potrzeba jej kontynuowania. Myślę, że na przyspieszenie tych zmian zadziałały podobne procesy, które ogólnie dotknęły polskiej kultury i języka. Współcześni badacze języka podkreślają, jak silne piętno odcisnęły w nim zjawiska związane z postmodernizmem, m.in. konsumpcjonizm i medialność. Efekty tych procesów widać zarówno na płaszczyźnie języka (np. desakralizacja), jak i obrzędowości (np. instrumentalne posługiwanie się tradycją) (Ożóg 2006: 103-105).

Badania przeprowadzone w niniejszej dysertacji potwierdziły, że teksty oracji zachowały dawne formuły (zwłaszcza te, które zostały uznane za niezbywalne w oracji, np. nakłaniające do klęknięcia przed rodzicami czy do udzielenia rodzicielskiego błogosławieństwa), symbole i treści światopoglądowe, ale coraz częściej można usłyszeć je jedynie w czasie lokalnych konkursów przemów lub inscenizacji tradycyjnego wesela, przeważnie w regionach, w których z większą dbałością kultywuje się wiedzę o elementach wiejskiej kultury tradycyjnej. Niestety, obecnie na weselach sięga się po nie dość rzadko, często zastępowane są krótką religijną formułą wypowiadaną przez osoby udzielające błogosławieństwa albo wierszykiem małych dzieci przypominający życzenia dla młodożeńców. Rezultaty badań pokazują, że to, co było w kulturze obrzędowej wsi trwałe przez lata, ulega erozji pod wpływem zmian ogólnokulturowych.

8. Pole do nowych badań

Jako autorka, mam świadomość, że moja rozprawa doktorska nie wyczerpuje szerokiego zagadnienia tradycji retorycznych polskiej wsi. Retoryczna oprawa wesela stanowi

bowiem część bogatego zbioru okolicznościowych oracji. Były przecież także inne przemowy weselne, przemowy pogrzebowe, chrzcielne, mowy dożynkowe do wieńca, oracje dyngusowe, kolędnicze, recytacje żaczków. Stwarza to szerokie pole do dalszych badań naukowych nad tym interesującym i słabo rozpoznanym zagadnieniem.